

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XI. Prænestina simulationis contractus. De duplici contractu contemporaneè celebrato, emptionis & venditionis cum pacto redimendi, ac locationis & conductionis, quia nempe vendat quis rem suam ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

defecto, in concursu creditorum, quamvis anteriorum subsidiarium regressum habuerat ex privilegio textus in *l. in rebus. Cod. de jure dotium*, unde resultat præsumptio, quod ita ex reciproco consensu primævum dominium ipsa reassumere voluerit; idemque vel similes sunt termini dictæ alterius decisionis in *Rom. domus coram Melrio*, in qua id dicitur incidenter, neque iste punctus formiter disputatur, eademque decisio, quoad ea quæ disputabantur, reformata quoque fuit *sub die 29. Novemb. 1657. curam Priolo*.

Applicando igitur ad casum, cum mortuis patre & avo respectivè, utriusque dotis debitoribus, & quorum debitum, stante Statuto Urbis, deferente Viro dotis lucrum, non aperitur, nisi post mortem, ipsa rea conventa propria auctoritate, & in vim hypothecæ dotalis hujusmodi bonorum possessionem adeptæ esset ac retinuerit in vim illius licentiæ, quam lex creditori hypothecario tribuit. Hinc proinde resultat, esse impossibile, quod hic præsumptus seu implicitus titulus dationis in solum fructuum productivus verificari possit, quoniam datio in solum idem est, ac emptio & venditio, sive cum eo contractu in omnibus fraternizat, eademque exigit tria essentialia requisita, nempe rem, pretium, & consensus, ut in specie *Rota apud Buratt. dec. 372. ubi Adde. dec. 38. num. 1. p. 11. rec. Mantio. de tacit. lib. 8. tit. 23. num. 1. & omnes*; Ideoque æquivalentia valoris inducere solum potest implicitam verificationem secundi requisiti quoad pretium, sed inevitabilis remanet defectus tertii requisiti circa consensum, qui debet esse utriusque ad perficiendum contractum, neque ex solo consensu creditoris dari potest avocatio dominii ab uno, & translatio in alterum, ut ita distinguendo inter pignus conventionale & prætorium habetur apud *Buratt. dec. 160. n. fin. Leotar. d. qu. 12. num. 11.* atque ex dicta nimium convincenti ratione videtur absolutum; Quia tamen iste punctus cum his distinctionibus adhuc non reperitur formiter disputatus, & decisus in *Rota*, idcirco Judex noluit eum decidere, sed partibus etiam consentientibus decidendum remisit eidem Tribunali, ubi pendet.

PRÆNESTINA
SIMULATIONIS
CONTRACTUS,
PRO
MARCHIONE THEODOLO
ET ALIIS,
CUM
ALIQUIBUS PARTICULARI-
BUS OPPIDI S. VITI.

Casus variè decisus per Rotam.

De duplici contractu contemporaneè celebrato, emptionis & venditionis cum pacto redimendi, ac locationis & conductionis, quia nempe vendat quis rem suam alteri cum pacto redimendi, & unico contextu eam conducatur sub annua pensione, qui contractus *livellarius*, seu vulgò *pacto à franchire* dici solet, an censetur licitus, vel potius usurarius.

Card. de Luca de Usur. & Interess.

SUMMARIUM.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Licitus est contractus emptionis cum pacto redimendi, & locationis eodem tempore factæ venditori, & num. 7. & 8.*
- 3 *Intellige, nisi locatio sit pro excessiva pensione.*
- 4 *De cause resolutionibus.*
- 5 *Quando modicitas pretii, & pactum redimendi inducat fœnus & pignus.*
- 6 *Non datur usura sine mutuo vero, vel interpretativo.*
- 7 *Quando contractus de quo num. 2. sit suspectus, ubi scilicet pactum redimendi est necessarium ex parte recipientis pecuniam.*
- 8 *De approbantibus dictum contractum, ut num. 2.*
- 9 *Ubi substantia accessionum est licita, excessus causat injustitiam, non usuram.*
- 10 *Census possunt constitui ad decem pro centenaria.*
- 11 *Quando consuetudo, seu observantia sit deferendum in hac materia.*

DISC. XI.

IN Oppido S. Viti, aliisque locis adjacentibus, antiquus, ac frequens contrahendimos est, quod venduntur territoria, seu prædia rustica cum pacto redimendi limitato vel perpetuo, atque deinde contemporaneè idem venditor ipsa bona conducit ab emptore, pro uniformi ac generali pensione à consuetudine seu usu taxata, ad mensuram valoris in primo contractu venditionis deducti, quod scilicet pro rata bonorum cadentium sub pretio scut. 8. venditor, & respectivè conductor promittit emptori, ac respectivè locatori singulis annis duos cados multi, quorum loco, idem communis, atque generalis usus introduxit, quod solvantur in pecunia julii sex, quam contrahendi speciem pro notabiliore parte in hoc loco praticare consuevit Marchio Theodulus, ejusdem Oppidi Dominus. Cum autem hujusmodi conductores, ac vendentes consulti essent de hujusmodi contractus invaliditate, ac usuraria infectione; Hinc proinde per quamdam speciem univertitatis in simul uniti, prædictæ pensionis seu responsionis solutionem, tam dicto Marchioni quam aliis solvere recusarunt. Unde propterea introducta causa coram A. C. ab isto contra eos relaxatum fuit mandatum, à quo commissæ per Signaturam causa appellationis in *Rota coram Verospio*, cum clausula suspensiva, *Si quid exequendum*, datoque consueto dubio, ex ejusdem rescripti ventre, *An mandatum esset exequendum*, assumptaque disputatione, Me pro Marchione, & aliis actoribus scribente, *sub die 16. Junii 1660.* negativa prodit resolutio, ex eo fundamento:

Quod licet emptor citra usuræ vitium, rem emptam, ejus possessione adhuc non capta, ipsimet venditori in locationem concedere valeat, *ad text. in l. quedam mulier. ff. de rei vindicatione, Paris. conf. 2. 77. num. 7. cum sequent. lib. 3. Menoch. de arbitr. casu 39. num. 16. Cyriac. contror. 68. num. 1. & 259. num. 4. Rota coram Martin. Andr. dec. 109. num. 11. & per totum*; Attamen id intelligitur, dummodo pensio sit justa, & proportionata fructibus ex ipsa re colligendis; secus autem, si sit excessiva, cum tunc videatur contractus usurarius, continens potius usurarias accessiones pro pecunia, ita sub hoc pallio mutuata, *ex Bald. conf. 322. num. 2.*

lib. 3. Paris. conf. 55. num. 37. lib. 1. Natta conf. 198. num. 13. Cravert. conf. 45. numer. 7. Et propterea reputata fuit excessiva dicta pensio, usuram idcirco redolent, stante potissimum ejus uniformi, & invariabili quantitate pecuniaria, ad quam responsio vini redacta est ex Carroc. de locato in addit. par. 5. quest. 3. num. 39. & 40. ubi allegatur Ancharan. conf. 257. num. 4. ut habetur in decisione desuper edita.

Adversus quam concessa nova audientia, atque mutatis defensoribus, reassumpta disputatione sub die 8. Martii 1664. absque eo quod quicquam de novo adduceretur, sed eisdem auctoritatibus, & fundamentis per novos scribentes reassumptis, quæ in dicta prima disputatione deducta fuerant, quinimò neglectis melioribus considerationibus, de quibus infra, re melius percepta, recedendo à decisio, pro contractus validitate responsum fuit, Unde propterea observabam, ita etiam in forensibus controversiis verificari dictum Galeni in ore medicorum adeo frequens, *maledicta verba que venit in die critico* &c. dictaque resolutio confirmata fuit coram eodem Verosio sub die 29. Maji. 1665. & 19. Januarii, 1667. coram Otalora, in locum dicti Verosii interim defuncti subrogato, moderando tamen dictam pensionem in parte, eamque à juliis sex reducendo ad julios quatuor per quandam reductionem ad æqualitatem & justitiam.

Istarum verò posteriorum decisionum fundamentum fuit illud idem deductum in prima, quod scilicet prohibitum non est rem venditam illicò, etiam actuali possessione non apprehensa, locare eidem venditori juxta supra allegatas auctoritates in eis repetitas; Et quo ad pensionis excessum dictum fuit, & bene, illum non percutere usuram, sed potius injustitiam seu læsionem, juxta terminos textus in l. 2. Cod. de rescind. vendit.

Atque circa pactum redimendi, ex quo magis fœnoris suspicio resultare solet, dictum fuit, ac pariter bene, juxta firmata per allegatos, præsertim plenè in dicta decis. 109. Martin. Andrea, solum pactum prædictum id non operari, nisi accedat etiam modicitas pretii, qua concurrente, Rota & Curia Romana sequitur opinionem, ut necessarium non sit contrahens solitus esse fœnerari, ut advertitur in eisdem decisionibus, ac habetur etiam in Romana locorum montium de Mutis sub tit. de Regalibus discurs. 32. Verùm hæc modicitas debet esse considerabilis & magna, ita ut dimidium justii pretii excedat, habita etiam ratione diminutionis pretii resultantis ex pacto de retrovendendo, quod juxta unam opinionem in tertia, & juxta alteram in quarta, vel sexta, verius autem pro judicis arbitrio juxta mensuram prænitii temporis, aliasque circumstantias de justo valore minuit, & cum istis generalitatibus processum fuit, ponderando juxta facti probationes dictum excessum, vel in forte, vel in annua responsione non adesse, ut patet ex decisionibus desuper editis.

Mihi autem usque ab initio, reflectendo ad hujus articuli veritatem, ac etiam deinde post dictas decisiones editas, videbatur illum nimis vagè, & per terminos generales tractatum esse, non autem per ejus proprios, ac speciales terminos in materia cadentes.

Fœnoris quidem suspicio in ista contrahendi specie resultare dicitur, quando concurrat mutuum verum, vel interpretativum, sine quo recepta propositio est non dari usuram, quæ proprie mutui ob dilatam ejus restitutionem accessio dicitur,

ad text. in c. consulti de usur. & post antiquiores ab eis allegatos Sord. consil. 306. num. 6, & 7. Leotar. de usur. quest. 16. num. 20. cum aliis latè per Rotam in Romana locationis 2. Maji 1659. coram Verosio post collectat. Bondeni decis. 63. num. 13. & passim.

Ideoque tunc ista suspicio intrare videtur, quando pactum redimendi est necessarium ex parte venditoris, qui ad libitum emptoris pecuniam sub nomine pretii acceptam restituere tenetur, cum tunc videatur adesse mutuum sub nomine istorum contractuum in fraudem usurarum, ita palliatum, atque in his terminis procedunt auctoritates de hujusmodi contrahendi specie dubitantes, de quibus apud Manent. in tract. de contractu livellario, qu. 1. in principio, & Leotar. de usur. qu. 15. num. 16. Seclusà verò ista circumstantià, non videtur urgere probabilis dubitandi ratio; Ideoque merito ultra deducta per Paris. Cyriac. Martin. Andr. & alios ubi supra, & in hujus causæ decisionibus, idem firmant Alex. de Nevo conf. 95. num. 15. cum sequen. & ceteri apud Manent. dicta quest. 1. num. 1. ubi idem admittit, dubitando solum in eo casu, de quo ipse agit ex particularibus facti circumstantiis, Fulgin. de emphyteus. tit. de contract. quest. 46. Gipt. decis. Bonon. 119. num. 54. 62. & 76. ubi de contractu usurato Bononiæ, quod dicitur pactum francandi, ac etiam Rota in Romana divisionis officii 23. Maji 1625. coram Ubaldo post resol. 14. Carena, quia iste dici non potest contractus antichresis, ut advertit Leotar. d. quest. 16. in principio.

Et quidem posita ex parte dantis pecuniam omnimoda irrepetibilitate, cessat mutuum verum vel interpretativum, seu titulus pignoris, quod supponit etiam mutuum, vel ad libitum, vel post certum tempus repetibile; Et consequenter, ubi etiam in accessione sub nomine pensionis cõventa aliquis ad esset accessus, bene in causæ decisionibus, cum ibi allegatis, advertitur id percutere injustitiam, seu læsionem, non autem usuram, quod generaliter habemus in omnibus contractibus, in quibus accessiones in genere, seu substantia sunt licitæ, utputà in censibus, cambiis realibus, fructibus recompenfatis pro pretio rei fructifera, ad terminos textus in l. curabit, cum similibus, cum tunc solum intret reductio ad limites justitiæ, ut in præsertim prædictum fuit; Quamvis mihi videretur etiam magna æquitas, dum annua responsio juliorum 6. pro sorte scut. 8. importat solum ad rationem septem pro centenario, & parum plus, cum tamen ex Bulla Nicolai V. in hac parte non correcta per illam Pii V. census sublineantur usque ad decem pro centenario, ut advertit Duard. de cens. §. 2. quest. 21. numer. 27. Et licet Cenc. quest. 47. num. 20. sublineat dictam Bullam Nicolai esse localem, Attamen quidquid sit de unius, vel alterius opinionis veritate, id percutit casum circa excessum ultra decem, sed ubi sumus infra, dici non potest intrare usuram; Ideoque observabam istum dici posse quemdam implicitum contractum census sub hac forma ab antiquo in his locis fieri solitum.

Magis faciendam quoque considerabam esse communem consuetudinem, ejusque antiquitatem, quodque ferè generalis videtur in Lombardia, aliisque partibus, quam observantiam ponderat Cyriac. dicta contrav. 68. num. 24. cum sequen. Licet enim in materia usuraria consuetudo non excuset, quia potius prava dicenda est & corruptela, cum omnes ferè canones sub tit. decretalium de usuris, super consuetudinem reprobatione prodierint, Attamen id procedit, ubi qualitas usuraria est clara

ob explicitam vel implicitam mixturam mutui; Secus autem ubi intrat probabile dubium, quoniam tunc observantia attenditur tanquam interpretativa; Ponderando etiam, quod ubi usus est communis ac uniformis, cessare videtur suffocatio indigentis mutuatarii faciendae per sagacem, & depravatum fœneratorem, dum ita etiam pupilli, vel simplices, & sinceræ personæ pariformiter contrahunt, eodem modo, quo quilibet diligens negotiator, ut in proposito advertitur in Romana cambiorum, sub tit. de cambiis, disc. 1.

SAVONE N.

PECUNIARIA,

PRO

FRATRIBUS DE CARENTIIS,

CUM

JOANNE THOMA

MESSEA.

Casus variè decisis per Rotam, demum concordatus.

De probatione solutionis usurarum faciendae per debitorem ad effectum illas imputandi in sortem, vel repetendi, quomodo desideretur, & de differentia probationis inter casum imputationis, & alterum repetitionis; Et an creditor licitè usuras retineat ratione interesse lucris cessantis; Et aliqua de compromisso super usuris, an fieri possit in laicum, sive an laudum arbitri possit eas canonizare; Et quid de transactione super eisdem usuris inita; Et an utilitas debitori resultans ex mutuo, reddat licitas accessiones.

SUMMARIUM.

- 1 *Facili series.*
- 2 *Resolutiones casus.*
- 3 *Quomodo procedendum sit in deferendo decisionibus Rote, aliisq; auctoritatibus.*
- 4 *An valeat cambium, si creditor est certus, quod debitor non potest cambiare, remissivè.*
- 5 *De eodem, de quo num. 3. & damnatur usus pragmaticus.*
- 6 *In mutuo nulla accessio dari potest, & in usura non datur parvitas materia.*
- 7 *Distinguuntur puncti seu inspectiones.*
- 8 *Ad effectum repetitionis indebiti solutio est probanda vera & effectiva, & non sufficit confessio, vel quietantia.*
- 9 *Agens ad repetitionem indebiti, non solum debet probare solutionem, sed etiam ipsum indebitum, pro quo excludendo sola possibilitas interesse sufficit.*
- 10 *Impugnatur hoc in materia usuraria, & de ratione.*
- 11 *Reprobatur opinio Archidiaconi, & verius est etiam prasumptivas probationes sufficere in materia usuraria.*
- 12 *Fœneratores student usuras occultare.*
- 13 *De capitulo Regni Neapolitani contra usurarios convincendos etiam per testes singulares.*
- 14 *De specialibus circa probationem in materia usurarum, Card. de Luca de Usur. & Interest.*

varia.

- 15 *De differentia ubi agitur de probatione usurarum ad effectum puniendi, vel ad effectum civilem restituendi.*
- 16 *Declaratur conclusio, de qua num. 9.*
- 17 *Quando facilius imperfecta probatio admitti debeat.*
- 18 *De differentia inter repetitionem usurarum, & earum imputationem in sortem.*
- 19 *Confessiones debitoris in materia usuraria non attenduntur.*
- 20 *De adminiculis, & modis, ex quibus probatur exactio usurarum.*
- 21 *Probatis aliquibus exactionibus, an ista consuetudo inducat prasumptionem in alius.*
- 22 *Liguri prasumuntur negotiatores, ac soliti negotiari.*
- 23 *An creditor obtinere possit interesse lucris cessantis, si de eo non convenit, sed dixit facere mutuum gratuitum.*
- 24 *De interesse lucris cessantis, vel damni emergentis, quod licitè ab initio conveniri potest.*
- 25 *Quomodo dicta conclusio procedat, & intelligenda sit.*
- 26 *De magna difficultate, qua habetur in hac materia, & de eius ratione.*
- 27 *Quæ requirantur, ut debitor morosus condemnari possit ad interesse lucris cessantis, vel damni emergentis.*
- 28 *De rationibus requisitorum, & quod lucrum negotiationis est incertum & periculosum.*
- 29 *Conventio partium potest operari idem, ac operatur mora.*
- 30 *De inconvenientibus ab diversas opiniones.*
- 31 *Quomodo regulanda sit hac materia interesse damni emergentis, vel lucris cessantis, & an mos regionis excuset, datur distinctio inter usuras exactas & exigendas.*
- 32 *Ignorantia juris vel simplicitas non excusat in materia usuraria in foro externo.*
- 33 *Declaratur, ubi est ignorantia juris dubii.*
- 34 *Impugnatur opinio admittentium interesse giudiciale vel conventionale pro credito pecuniario absque probatione requisitorum, & de rationibus.*
- 35 *Taxari potest interesse ad certam summam, sed quomodo & quando.*
- 36 *Bona qualitas creditoris considerabilis est ad excludendam suspicionem usurae.*
- 37 *Bona fides, vel non mala excusat à fructibus perceptis & consumptis.*
- 38 *Quando creditor dicatur in bona vel mala fide.*
- 39 *An & quando laicus per viam giudicii, vel compromissi cognoscat de usuris.*
- 40 *An & quando transigi possit super usuris.*
- 41 *An in materia usuraria spectetur utilitas debitoris, si creditoris non interest, vel e contra.*

DISC. XII.

VT Nicolaus Carentius Oppidi Finarien. acquireret quoddam prædium, de anno 1647. mutuas accepit à Joanne Thoma Messa de eodem loco duplas 745. sub obligatione restituendi infra annum, quo decurso, & facta per creditorem confessione de recep. duplarum 45. per apocam conventum est, quod Nicolaus remaneret debitor in reliquis 700. quas absque aliquo utili, vel interesse restituere non teneretur, nisi ad sex

C 3

meses